

pravljenega, izročiti slovensko dečo nenasitnemu germanskemu žrelu.

Na vse to kažejo jako sumljiva znamenja v „Učiteljskem Tovarišu“. Ta list naprednih učiteljev je pisan že popolnoma v duhu prusaškega „Schule und Haus“ in skoro da v duhu — Schulvereinskem. Ako pristaši te stranke pravijo: „bodimo mednarodni!“ ali da pozdravljajo v svoji sredi strastnega germanofila Peerza in druge take stvari, potem vemo, kam pes taco moli, potem vemo, da imamo v onih ljudeh, ki bi morali biti glavna narodna opora naše mladine, najnevarniše narodne izdajice. A v oči gled tej nevarnosti moramo trpečim srcem vzklikniti: tudi to je še moralo priti čez naš ubogi narod in srčno želeli si moramo nazaj zopet časov z redovniškim učiteljstvom, ki vsaj ni vzgajalo nar. mladine za tujce.“

Ta pamflet objavljamo danes brez komentara; tega bomo pisali po novem letu.

Kdor ima torej le trohico učiteljske časti v sebi, se mora z gnjevom obrniti od klerikalcev ter se ogibati njihovih „Slomškovih zvez“ in prav tako tudi glasila te klerikalne pastí.

Zveza slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic.

Kdor le količkaj opazuje naše delovanje, mora pač priznati, da smo v kratkem času jako napredovali. Še v nedavni dobi smo bili prezirani in od vsakoga strahovani. Nikdo nas ni ščitil, a vsakdo je od nas zahteval največje vpljivosti, skromnosti in ponižnosti. Če nas je kdo udaril po enem licu, naj bi mu ponudili še drugo, a Bog ne daj, da bi se kdo pokazal moža. Po njem je bilo, ker je preiskava vselej izkopala nekaj, „was sich für den Lehrer nicht ziemt“. Kolikim tovarišem so se tem načinom odjedle petletnice!

Prišla je doba peticij, katere so razne deputacije izročale strogim našim gg. nadzornikom in drugim oblastnikom v dobrohotni pregled z dostavkom: „A, gospod, ne naša, ampak Vaša volja se naj zgodi“. In če je tak gospod blagovolil izpregovoriti par prijaznih besedij, ali če je celo roke stisnil članom deputacije, bil je vesel ves Izrael.

A danes nastopa isto učiteljstvo odločno, da se popolnoma otrese svojega hlapčevanja. Danes tirja važnosti svojega stanu primernih pravic. Danes kaže, da je i ono živ del človeške družbe, ki ne pusti, da se preko njega preide na dnevni red. Danes je tisto tlačeno učiteljstvo najgorečnejši zagovornik človeških pravic, osobito pa zagovornik občne prosvete. Danes si upa to zatirano učiteljstvo izreči, kateri kandidati za državni zbor mu ugajajo, kateri ne, upa si te kandidate interpelirati, da, predrzne si celo učitelja kandidovati za državni zbor.

Kolika izpremema v kratki dobi tridesetih let!

A nismo še na vrhuncu, in nitita postojanka nam ni še povsem zajamčena. Ne smemo si še oddahnuti, ne smemo še mirovati in odložiti orožja, ker nasprotniki nam rastejo, ko gobe po dežju. Mnogo je zavidnežev, ki bi nas radi strmoglavili na prejšnje naše stališče. Z denunciacijami in sumničenji delujejo zoper naše prvoboritelje, držeč se gesla: „Udaril bom pastirja in čreda se bo razkropila“. In kakor nam kažejo izgledi iz drugih pokrajin, tudi oblastnije niso preveč naklonjene našim voditeljem.

Vsled tega je treba, da se združimo tesneje, da stojimo kakor skala trdno vsi za enega, eden za vse. Le če bo za vsakim našim voditeljem stala truma enakomiselnih tovarišev, le tedaj bomo dovolj močni. — Še je mnogo tovarišev in tovarišic, ki le od daleč opazujejo naše bojevanje, ali pa se za isto celo ne zmenijo, češ, če bo kaj dobička, ga bodem itak deležen, izgubiti pa ne morem ničesar, če se za nič ne brigam. Vse te moramo skušati privedi v naše kolo, vse te moramo navdahniti z živo stanovsko zavestjo.

Tega pa s sedanjo našo organizacijo vsaj na slovenskem Štajerju ne moremo kmalo doseči. Naša majhna okrajna društva so sicer že mnogo storila za razvoj naše stanovske zavesti, za naš ugled in za našo nadaljno nabrazbo, a združiti nas v enotno postopanje za skupnimi smotri, pa vendar ne morejo.

„Zveza jugosl. uč. dr.“ in pa „Lehrerbund“ sta pa preveliki organizaciji, da bi se mogli veliko brigati za specifično naše razmere. Pri nas mora se z ozirom na narodnost drugače postopati, kakor pri „Lehrerbundu“ in z ozirom na deželo zopet drugače, kakor pri „Zavezi“. Vrhutega moreta ti zvezi zborovati le v večjih krajih in le malo učiteljev more redno srkat in avdušenje velikih učiteljskih zborov.

Nam je na vsak način potrebna „Zveza slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“, ki se bo vsled sklepa društvenih predsednikov, oziroma zaupnikov, storjenega v Celji 11. m. m., v kratkem osnovala.

Ta „Zveza“ pohitela bo lahko v vsak kraj, da je le ob železnici, povsod bo lahko navduševala tovariše in tovarišice za sveto našo stvar. Ona bo naše zadremance poiskala takorekoč v njih brlogih ter jih potegnila na solnce, da se jim bo videla vsaj barva. Ona bo našim klevetnikom zamašila usta in ne bodo nam mogli več očitati narodnega izdajstva. Na njenih shodih razmotrivale se bodo šolske in stanovske stvari po naših razmerah in lahko se nam bo združiti v enotnem postopanju. Šola, kakor naš stan, bosta s tem le pridobila.

K njenim zborom bomo lahko klicali tako imenovane šolske prijatelje, tam jim bomo lahko povedali, kaj od njih želimo in tam bomo tudi izvedeli, česa se nam je od njih nadejati. Pri takih shodih padlo bo sto in sto klenih zrn, ki bodo obrodila obilno žlahtnega sadu nam in narodu našemu.

„Zavezi jugosl. uč. dr.“, kakor tudi „Lehrerbundu“ pa naša „Zveza“ ne more biti v kvar, ona jima bo delo le olajšala, ker jima bo privedla veliko množico zavednih bojnikov.

Dal Bog, da se ta „Zveza“ kmalo oživi in nam uresniči naše nade!

Ko izide osnutek njenih pravil v „Tovarišu“, sezimo tovariši in tovarišice urno po njem, da s svojim sodelovanjem ustvarimo kolikor mogoče zdrav in čil organizem, ki bo nam v veselje in ponos, nasprotnikom šole in učiteljstva pa v strah! Na zdar!

Po volitvi v V. kuriji.

Letos smo stopili učitelji prvič v volilno borbo. Če upoštevamo razmere naše dežele, v katerih se nahaja naše še zelo nezavedno ljudstvo, moramo pač priznati, da je v teh razmerah dobil naš kandidat g. L. Jelenc prav

lepo število glasov in sicer okroglo število 12000. Vse te glasove je pa dobil g. Jelenec brez pritiska, brez vsake najmanjše agitacije. Povedali pa smo že v zadnji številki, da si nikdar nismo domišljali, da bi g. Jelenec že letos prodril, zakaj za zmago bi morala vzeti narodno-napredna stranka najmanj 20.000 gld. v roke. Teh pa narodno-napredna stranka nima, ker nima na razpolago ne katoliškega, ne potresnega sklada in tudi nobene ustanove. Vse to so pa imeli klerikalci in poleg tega še nebesa, pekel, prižnice, spovednice itd. Narodno-napredna stranka je stopila v volilno vrvenje z golo roko, samo s prepričevalno besedo. Na shodih ni napajala volilcev, ni kupovala glasov in tudi ni sleparila z glasovnicami, ampak je le poučevala ljudstvo ter na vsakem shodu toplo priporočala našega kandidata. Zato bi delal vsakdo stranki veliko krivico, kdor bi trdil, da je stranka premalo storila za g. L. Jelenca in komur so natančno znane razmere v naši deželi, ta vé takoj, da se je storilo za g. Jelenca vse, kar je bilo sploh mogoče storiti.

Nekaj smo pa le dosegli s to volitvijo. Poučili smo se, da je treba v začetnem delu nadaljevati ter poučevati ljudstvo pri vsaki priliki, da so le v narodno-napredni stranki njegovi pravi, odkriti prijatelji. Dokler ljudstvo ne pride do tega spoznanja, toliko časa bo vedno zmagoval klerikalni kandidat. Klerikalci so kar pijani te zmage, ko vendar niso nič pridobili, ampak z velikimi žrtvami obdržali mandat, ki je bil najmočnejša klerikalna trdnjava. Pa čeprav se klerikalna stranka danes veseli te zmage, trdimo z gotovostjo, da slabi nasledki te zmage za klerikalno stranko ne bodo izostali. „Novice“ pišejo:

„Zmago v splošnem volilnem razredu pa bo katoliško-narodna stranka drago plačala. Ne mislimo tu na denarne žrtve, katere si je naložila katoliško-narodna stranka, in katere morajo biti z ozirom na razsežno agitacijo uprav kolosalne, kar je sicer ob sebi umevno, nego v mislih imamo moralne posledice, ki jih bo imel način agitacije za duhovščino.

Mi smo bili vedno pri tistih, ki so zastopali mnenje, da gre duhovščini v vodstvu slovenskega naroda odlično mesto. Nikdar nismo duhovščine podili iz političnega življenja, nikdar nismo zahtevali, naj se duhovščina ne udeležuje političnih bojev. Tudi danes stojimo na tem stališču in priznamo odkrito, da je duhovnik ravno tako državlján, kakor vsaki drugi človek, da ima prav tiste politične in državljanske pravice, kakor vsak in da zato sme tudi politično agitirati, kolikor hoče.

Ravno tako pa smo bili vedno prepričanja, da cerkev ni pravi prostor za politično agitacijo. Duhovnik ima mej svojimi farani dovolj osebnega vpliva in vedno toliko veljave, da mu ni treba politike vlačiti v cerkev, v spovednico, k izpraševanju, da mu ni treba cerkvenih reči umešavati v politiko, in da mu ni treba s cerkveno avtoriteto nastopati v političnih bojih.

To pa se je letos zgodilo in sicer še v veliko večji meri kakor poprej. Naš namen ni, pisati rekriminacij, le kot kronisti naj zabeležimo, da je postopanje enega dela duhovščine povzročilo silno pohujšanje, in da si je duhovščina, ki mora vendar živeti med ljudstvom in z ljudstvom, s svojo letošnjo agitacijo nakopala velikansko sovraštvo. Mi to iskreno obžalujemo. Po našem skromnem mnenju je to slaba tolažba, ako pravi duhovščina, da si je nakopala sovraštvo samo tistih ljudi, ki jej v političnih zadevah itak niso hoteli slediti, in ki so tudi pri volitvah stali v boju proti njej, oziroma proti njenemu kandidatu.

To je sicer resnično, ali če so ti ljudje stali tudi proti duhovščini, je niso sovražili nego le nasprotovali njenim političnim težnjam. Zdaj pa se je, ker pritisk vedno povzroči protipritisk, to nasprotstvo v mnogih krajih prelevilo v sovraštvo in psihologično naravno je, da se pri strastnejših raztegne sovraštvo do duhovščine tudi na cerkev in na vero.

Zmagal je pač dr. Šusteršič, ali trpela bo po tej zmagi le cerkev in religioznost, in to je tako velika škoda, da je uspeh pri volitvi ne odtehta.“

Zmes.

XXII.

Po vsem Slovenskem besni volilni boj s tako silo, kakor bi hoteli našo zemljo vreči iz tečajev. Kdor ne trobi v klerikalni rog, je brezverec. „Soča“ piše imenitno: „Vera je svetinja, ki se ne sme vlačiti po blatu vsakdanjega življenja, zlasti svetinja je to, ki se, kakor vse, tudi oblati, če se po prahu vlačí. Žalibog, da se pri nas godi, in da je nam nasprotna stranka vero postavila za neko agitacijsko orodje. Kakor vi rabite motiko pri kopanju, tako rabijo klerikalci vero za motiko pri svojih posvetnih agitacijah. Pri nas se sveta vera pomeša z vsako posvetno zadevo, in skoraj je ni stvari, katere bi prečastiti duhovniki ne znali zasukati na tisto stran, kjer je vera v nevarnosti. Če kje kihne kaka farovška kuharica — je vera v nevarnosti; če gospoda prosiš, da naj ne pije preveč — je vera v nevarnosti; če ga prosiš, da naj se na pohujšljivi način ne peča z drugim spolom — je vera v nevarnosti . . .“ „Agitacija, to je pravzaprav duhovska služba naših duhovnikov, v agitacijo so privlekli že svete zakramente, in ni še dolgo, da smo z grozo začuli besede: Če ne boš z nami, ti bom mesto sv. obhajila ob smrtni uri prinesel — šmirnico! . . .“

Da se „Gorica“ in „Prim. list“ prav pogosto zaganjata v učiteljstvo, to zahteva njiju program, kakor enako store „Slovenec“, „Slovenski list“ in „Slovenski Gospodar“. Povsod se je izdala parola: volilna vojska — sveta vojska! „Slovenski Gospodar“ in „Primorski list“ (par nobile fratrum) se sklicujeta celo na škofa Slomškega, pozabijo pa, da je Slomšek to pisal takrat, ko je volilna pravica prišla v naši državi na dan. V svoji hudobiji pa še zamolčijo sledeče Slomšekove besede: „Pa še eno besedo imam vam povedati, krščanski možje in gospodarji, ne toliko kakor vaš škof, temuč kakor vaš stari prijatelj“. — „Slovenec“ (od 1. grudnia 1900) piše: „Goriški učitelji vedno tarnajo, da nimajo dohodkov, sedaj pa imajo kar naenkrat denarja za agitacijo“.

Tovariši! Uvažujte, kako nesramno so napadali in še napadajo klerikalci našega vrlega učiteljskega kandidata gosp. L. Jelenca, kateri jim je „najbolj žalosten“, „tumpast“, „domišljav“, „strahopezljiv“ itd. kandidat, kateri ne zna dolgo govoriti in ima torej le „govorčke“. Ali ni to perfidnost, brezstidnost?! Škoda, da nima kake telesne hibe, sive brade ali rdečih las, gotovo bi mu to golobradi hujšaki in za ušesi še mokri kaplančki oponašali.

In sedaj sem prišel srečno do brbljavega Kosija, ki v svoji domišljavosti mejajoči skoraj na „Grössenwahn“ hoče poučevati mene in moje vnete somišljenike. A zanj prav malo besedi. Vprašam ga, če je v Mariboru na letošnjem „Zavezinem“ zborovanju dovolj glasno slišal